

Beveiligingsdrift

Geleidelijk heeft technologie speurders en rechtshandhavers in haar greep gekregen. In het politiejargon duiken geregeld termen op als 'hang- en sluitwerk', 'elektronisch huisarrest' en recentelijk het uit Amerika overgewaaide *Closed Circuit Television Surveillance (CCTV)*. Op dit laatste, dat oppervlakkig lijkt op een slechte en late imitatie van Orwells *1984*, is nu de hoop gevestigd in de strijd tegen onveiligheid en criminaliteit in stadswijken.

Terwijl 'meer blauw op straat' geen of nauwelijks uitwerking heeft gehad op de stabiel blijvende criminaliteit - behalve de toenemende onrust rond gewelddadige incidenten en de groeiende roep om meer veiligheid- lijkt het 'hang- en sluitwerk' en andere technologische snuffjes in de stadscentra enig effect te sorteren. In de binnensteden is sprake van een langzame daling van inbraak en vernielingen aan winkelpanden. Hier tegenover staat dat de winkelstraten na sluitingstijd een desolate en vijandige indruk maken en een geliefd werkterrein zijn van graffiti-artisten (wat uiteindelijk ook in strijd is met het Wetboek van Strafrecht).

De verloederding van de openbare sfeer is één negatieve bijkomstigheid van technologische beveiligingsmaatregelen, een andere is de minder zichtbare verschuiving van criminaliteit en onveiligheid naar de kwetsbaarder wijken aan de randen van de steden. Uit een onderzoek van de criminoloog Willem de Haan, enige jaren geleden, naar straatroof in Amsterdam, bleek bijvoorbeeld dat de extra politie-inspanningen en beveiligingsmaatregelen gepaard waren gegaan met een onevenredige toename van criminaliteit en onveiligheid in De Bijlmermeer.

Dit ene voorbeeld kan niet leiden tot een negatief oordeel over technische beveiliging in zijn geheel. Tegelijkertijd demonstreert het dat de dynamiek van criminaliteit en onveiligheid een andere is dan die van de hekjes, bovenaan de trap geplaatst, om kinderen ervan te weerhouden naar beneden te rollen. Een beetje crimineel stapt er overheen en zoekt zijn heil elders.

Behalve dat vraagtekens geplaatst zouden kunnen worden geplaatst bij de effectiviteit van dit soort maatregelen op de lange termijn en gemeten naar een groter gebied dan daar waar het direct wordt toegepast, schuilt er een principiële bezwaar in het toenemend gebruik van technische beveiligingsmaatregelen. Dat is namelijk het geleidelijk ontoegankelijk worden van de openbare sfeer, en niet enkel voor (potentiële) criminelen.

In *Beyond Blade Runner* geeft de sociaal-geograaf Mike Davis een luguber beeld van de gevolgen van de beveiligingsdrift van de welvarende, blanke burgers van Los Angeles, daarin gestimuleerd door de overheid. In de rijke delen van de stad is de architectuur dienstbaar gemaakt aan eisen van beveiliging. In overdekte en zwaar beveiligde *shopping malls* vindt, zover nog mogelijk, het sociale leven plaats. Voetgangerspaden zijn eveneens overdekt en zwaar beveiligd. Pleinen parken en parkeer garages worden permanent gecontroleerd op 'onbekende' elementen. Op de werkvloer in bedrijven worden de werknemers met video's gecontroleerd. In de meeste

Femke Halsema
Criminoloog,
programmamaker in
politiek-cultureel centrum
de Balie en auteur van
*Ontspoord! Opstellen
over criminaliteit en
rechtshandhaving (Wiardi
Beckman Stichting, 1995)*

Foto: Harold Pereira

huizen is een uitgebreid *home security system* aanwezig, soms ook aangesloten op een publiek netwerk van televisiecamera's (de zogenaamde CCTV).

Tegenover het zelf verkozen isolement van de rijke blanken staat de *community imprisonment* van de, meestal zwarte, onderklassen, teruggedrongen in hypergewelddadige, a-sociale wijken en *no-go areas*

De kwetsbare illusie van de welvarende inwoners van Los Angeles is dat criminelen effectief buitengesloten kunnen worden uit het dagelijkse leven, zonder dat dit gevolgen heeft voor de 'gewone' burgers. Davis laat overtuigend zien dat zij leven in een *ecology of fear*: een neerwaartse spiraal van toenemende angst waarbij niet enkel, en ook nog maar ten dele, de bewegingsvrijheid van potentiële criminelen vermindert, maar uiteindelijk ook die van hen die zich ertegen trachten te beschermen.

Circuits van verborgen televisiecamera's, zwaar en geavanceerd beveiligde warenhuizen en afgeschermd gebieden horen bij een fantasiewereld waarin er een fysieke en ruimtelijke scheiding kan worden aangebracht tussen daders en slachtoffers, tussen criminelen en gezagsgetrouwe burgers. In het echte leven maken gezagsgetrouwe burgers, risicogroepen en criminelen gezamenlijk deel uit van de openbare sfeer. Ze zijn zelfs nauwelijks van elkaar te onderscheiden of als afzonderlijke groepen en object van verschillende maatregelen te herkennen.

Elke poging om door fysieke begrenzingen in de openbare sfeer, om door beveiligingsmaatregelen criminelen te weren uit een afgebaand gebied, leidt vroeger of later ook tot inperking van de bewegingsvrijheid van degenen die erdoor beschermd zouden moeten worden.

Tegelijk met de technologische snuffjes, dreigen wij de Amerikaanse illusie te importeren dat criminaliteit en onveiligheid uitgebannen kunnen worden. De maatschappelijke prijs daarvan, zo weten wij ook uit de Verenigde Staten, is hoog en zijn wij waarschijnlijk niet bereid te betalen.